

Prof. Sakari Melander
1.9.2024

Oikeusministeriölle

Asia: Luonnos hallituksen esitykseksi rangaistuksen määräämistä koskevaksi lainsäädännöksi – lausuntopyyntö VN/24201/2023

Yleistä

Oikeusministeriö on 27.6.2024 lähettänyt allekirjoittaneelle lausuntopyynnön (VN/24201/2023) luonnoksesta hallituksen esitykseksi rangaistuksen määräämistä koskevaksi lainsäädännöksi. Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan rikoksen tekemistä osana rikollisverkoston toimintaa säädettäväksi rangaistuksen koventamisperusteeksi. Viittätoista vuotta nuoremman henkilön käyttäminen välikappaleena tahallisen rikoksen tekemisessä säädettäisiin rangaistavaksi. Lisäksi esitysluonnoksessa ehdotetaan, että rangaistuksen koventamisperusteeksi säädettäisiin henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvan rikoksen tekeminen nöyryyttävällä tavalla.

Lausuntonani esitän kunnioittavasti seuraavan.

Rikoksen tekeminen osana rikollisverkoston toimintaa rangaistuksen koventamisperusteeksi

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että rikoksen tekeminen osana rikollisverkoston toimintaa lisätäisiin rangaistuksen koventamisperusteita koskevaan rikoslain (39/1889) 6 luvun 5 §:n 1 momentin 6 kohtaan uudeksi rangaistuksen koventamisperusteeksi. Rikollisverkosto määriteltäisiin säännöksen 3 momentissa. Ehdotetun määritelmän mukaan rikollisverkostolla tarkoitettaisiin vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää yhteenliittymää, jonka toimintaan kuuluu olennaisesti rikosten tekeminen, jotka ovat omiaan vaarantamaan yleisten paikkojen järjestystä ja turvallisuutta.

Uuden koventamisperusteen tarkoituksena olisi, että niin sanottujen katujengien ja vastaavan tyyppisten henkilökoukkojen toiminnassa tehdyistä rikoksista tuomittaisiin nykyistä ankarampia rangaistuksia. Esitysluonnoksen (s. 5) mukaan kevään 2024 tilannekuvan mukaan Suomen poliisi on tunnistanut noin 10 katujengiksi luokiteltua yhteenliittymää ja näihin yhteenliittymiin on yhdistetty noin 350 henkilöä. Esitysluonnoksessa (s. 16) katsotaan, että niin sanottuun katujengirikollisuuteen ei liity aivan samanlaista erityistä moitittavuutta kuin järjestäytyneeseen rikollisuuteen, mutta tästä huolimatta niin sanotun katujengirikollisuuden ankarammasta moitittavuudesta olisi perusteltua säätää erityisellä koventamisperusteella. Esitysluonnoksen mukaan rikollisverkosto, jonka toimintaan kuuluu olennaisesti sellaisten rikosten tekeminen, jotka ovat omiaan vaarantamaan yleisten paikkojen järjestystä ja turvallisuutta, ilmentää erityistä vaarapotentiaalia henkilökohtaiselle koskemattomuudelle, omaisuudelle ja muille perusoikeuksiin palautuville oikeushyville.

Esitysluonnoksen ehdotus on ensinnäkin epäjohdonmukainen suhteessa siihen Suomessa vakiintuneesti omaksuttuun kantaan, että nimenomaisia rangaistuksen koventamisperusteita koskeva sääntely on koventamisperusteiden määrän suhteen niukkaa. Tätä ilmentää esimerkiksi se, että rikosoikeudellisessa sääntelyssä selkeästi omaksuttuna lähtökohtana on ollut motiivien harvalukuinen mainitseminen koventamis- tai lieventämisperusteita koskevassa sääntelyssä. Harvalukuista mainitsemista on pidetty perusteltuna, koska näin onnistutaan nostamaan esille vain kovin harva motiivityyppi (HE 44/2002 vp, s. 181/I). Pääsääntönä on, että mahdolliset teon moitittavuutta lisäävät tekijät voidaan ottaa huomioon rangaistuksen mittaamisessa rikoslain 6 luvun 4 §:ssä tarkoitetun rangaistuksen mittaamista koskevan yleissäännöksen nojalla. Lisäksi esitysluonnoksessa ehdotettu rikollisverkostoa oleva koventamisperuste vaikuttaa olevan ainakin osin päällekkäinen rikoslain 6 luvun 5 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun rikollisen toiminnan suunnitelmallisuutta koskevan koventamisperusteen sekä 2 kohdassa tarkoitetun järjestäytyntä rikollisryhmää koskevan koventamisperusteen kanssa. Tämän epäjohdonmukaisuuden vuoksi rikollisverkostoja koskevaa koventamisperustetta ei nähdäkseen tulisi säätää.

Toiseksi ehdotettu koventamisperuste on muotoilultaan varsin epätäsmällinen ja avoin. Perustuslain (731/1999) 8 §:ssä tarkoitettu laillisuusperiaate edellyttää rikosoikeudelliselta sääntelyltä täsmällisyyttä ja ennakoitavuutta. Ehdotettu koventamisperuste on huomattavan epätäsmällinen ja sen soveltamisala ulottuisi erittäin laajalle, mikä tekee ehdotetun koventamisperusteen soveltamisesta ennakoimatonta. Ehdotetun sääntelyn epätäsmällisyys liittyy ennen muuta ehdotettuun rikollisverkoston määritelmään. Ehdotetun määritelmän mukaan rikollisverkostolla tarkoitettaisiin vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää yhteenliittymää, jonka toimintaan kuuluu olennaisesti rikosten tekeminen, jotka ovat omiaan vaarantamaan yleisten paikkojen järjestystä ja turvallisuutta.

Erityisen epäselvänä voidaan pitää ilmaisua ”toimintaan kuuluu olennaisesti rikosten tekeminen, jotka ovat omiaan vaarantamaan yleisten paikkojen järjestystä ja turvallisuutta”. Ei ole ensinnäkään selvää, mitä tarkoitetaan sillä, että ryhmän toimintaan kuuluu *olennaisesti* tietynlaisten rikosten tekeminen. Määritelmässä tarkoitetulle rikokselle ei myöskään asetettaisi minkäänlaista esimerkiksi rikoksen rangaistusasteikon kautta määrittyvää vakavuutta koskevaa edellytystä. Esitysluonnoksen (s. 41) mukaan määritelmä ei nimenomaisesti rajaisi pois mitään rikosta sen tyyppin tai vakavuuden perusteella, mikä tekee ehdotetun koventamisperusteen soveltamisalasta arveluttavan avoimen ja laajan. Olennaista on, että rikollisverkoston toiminnassa tehty rikos, oli se mikä hyvänsä, olisi omiaan vaarantamaan yleisten paikkojen järjestystä ja turvallisuutta.

Esitysluonnoksen (s. 41) mukaan tyypillisimpiä rikollisverkoston toimintaan kuuluvia rikoksia olisivat huumausainerikokset ryöstöt, omaisuusrikokset, henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset, liikenne rikokset ja aserikokset. Nähdäkseni määritelmä on tältä osin rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen vastainen, koska sen soveltamisala muodostuu arveluttavan laajaksi. Esimerkiksi liikenne rikos tai mikä hyvänsä huumausainerikos, esimerkiksi huumausaineen käyttörikos, voisi näin johtaa koventamisperusteen soveltamiseen, mikä merkitsee koventamisperusteen käyttöalan ongelmallisen laajaa määrittämistä. Niin ikään vaikuttaa siltä, että myös useat varsin vähäiset teot voisivat olla ehdotetussa koventamisperusteessa tarkoitettuja yleisten paikkojen järjestystä ja turvallisuutta vaarantavia rikoksia. Ehdotettu koventamisperuste näyttäisi soveltuvan esimerkiksi järjestyslain 7 §:n 2 momentissa tarkoitettuun yleisellä paikalla toteutettuun häiriötä yleiselle järjestykselle aiheuttavaan virtsaamiseen tai ulostamiseen, vaikka sanottu teko on rikesakkorikkomuksista annetun lain (986/2016) 14 §:n 6 kohdan mukaan rikesakolla rangaistava. Vastaavasti koventamisperuste näyttäisi soveltuvan myös rikoslain 35 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun vahingontekoon ja luvun 3 §:ssä tarkoitettuun lievään vahingontekoon. On nähdäkseni selvää, että ehdotetun koventamisperusteen muotoilu on tältä osin aivan liian avoin ja ennakoimaton. Ehdotetun koventamisperusteen ongelmallisuutta rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta lisää se, että rikollisverkoston määritelmän sisältämä edellytys ”on omiaan vaarantamaan yleisten paikkojen järjestystä ja turvallisuutta” on varsin epätasällinen. Järjestyksen ja turvallisuuden käsitteet ovat epämääräisiä ja epätasällisiä eikä koventamisperusteen soveltamista voi kytkeä merkityssisällöltään näin epätasällisiin ja arvostuksenvaraisiin käsitteisiin, jotka eivät lisäksi vaikuta rajaavan koventamisperusteen käyttöalaa juuri lainkaan.

Ehdotetussa säännöksessä ei myöskään määriteltäisi, mitä yleisellä paikalla tarkoitetaan. Esitysluonnoksen (s. 41) mukaan ilmaisua ”yleinen paikka” olisi aihetta tulkita ottamalla huomioon järjestyslain (612/2002) 2 §, jonka mukaan yleisellä paikalla tarkoitetaan tietoa, katuja, jalkakäytävää, toria, puistoa, uimarantaa, urheilukenttää, vesialuetta, hautausmaata tai muuta vastaavaa aluetta, joka on yleisön käytettävissä sekä rakennusta, joukkoliikenteen kulkuneuvoa ja muuta vastaavaa, paikkaa, kuten virastoa, toimistoa, liikenneasemaa, kauppakeskusta, liikehuoneistoa tai ravintolaa, joka on yleisön käytettävissä joko jonkin tilaisuuden aikana tai muutoin. On varsin tulkinnanvaraista, voiko yleisen paikan jo itsessään epämääräistä ja tulkinnanvaraista käsitettä käyttää ehdotetun kaltaisessa rikosoikeudellisessa sääntelyssä siten, että hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että käsitteen tulkinnassa olisi aihetta ottaa huomioon järjestyslain sääntely.

Kolmanneksi ehdotettu rikollisverkostoa koskeva koventamisperuste on epämääräisyydessään ja avoimuudessaan epä johdonmukainen suhteessa rikoslain 6 luvun 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun järjestäytyneeseen rikollisryhmää koskevaan koventamisperusteeseen ja säännöksen 2 kohdassa tarkoitettuun järjestäytyneeseen rikollisryhmään määritelmään. Vaikka ehdotetussa rikollisverkoston määritelmässä on samankaltaisuutta järjestäytyneeseen rikollisryhmän määritelmän kanssa, ehdotettu rikollisverkostoa koskeva määritelmä on huomattavan avoin ja väljästi sekä tulkinnanvaraisia ilmaisuja käyttäen muotoiltu. Järjestäytyneeseen rikollisryhmää koskevassa sääntelyssä on pyritty tarkkarajaisuuteen ja täsmällisyyteen sekä siihen, että sääntelyä ei sovellettaisi kuin tarkkaan harkituissa tilanteissa, joiden moitittavuus edellyttää koventamisperusteen soveltamista. Järjestäytyneeseen rikollisryhmää koskevaa koventamisperustetta on myös sovellettu veraten harvoin, mitä voidaan pitää perusteltuna ja koventamisperusteita koskevan sääntelyn tarkoituksen mukaisena. Jos rikoslain 6 luvun 5 §:ään nyt sisällytettäisiin huomattavasti väljempi rikollisverkoston määritelmä, sääntely muodostuisi huomattavan epä johdonmukaiseksi. Esitysluonnoksessakin (s. 16) todetun mukaisesti järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyy enemmän

moitittavuutta kuin niin sanottuun katujengirikollisuuteen. Olisi tällöin täysin epäjohdonmukaista säätää niin sanottuihin katujengeihin eli esitysluonnoksessa tarkoitettuihin rikollisverkostoihin kohdistuvasta koventamisperusteesta huomattavasti väljemmin ja epätäsmällisemmin kuin järjestäytynyttä rikollisryhmää koskevasta koventamisperusteesta säädetään.

Edellä esitetyn perusteella on nähdäkseni selvää, että esitysluonnosta ei rikollisverkostoa koskevaa koventamisperustetta koskevin osin tule pitää kannatettavana eikä koventamisperustetta koskevaa lainvalmistelua ole nähdäkseni syytä jatkaa. Sikäli kuin oikeuskäytännössä ilmenee sellaisia tekoja, jotka on tehty niin sanottujen katujengien puitteissa ja jotka moitittavuudeltaan ylittävät tietyn rikoksen tyyppitapauksen, ankarampi rangaistus on jo nyt mahdollista tuomita rikoslain 6 luvun 4 §:ssä tarkoitettua rangaistuksen mittaamista koskevan yleissäännöksen perusteella, minkä lisäksi rikoslain 6 luvun 5 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettu erityistä suunnitelmallisuutta tai järjestäytynyttä rikollisryhmää koskeva koventamisperuste voi tulla sovellettavaksi.

Alaikäisen käyttäminen rikoksen tekemiseen

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että rikoslain 17 luvun 1 b §:ssä säädettäisiin alaikäisen käyttämisestä rikoksen tekemiseen koskevasta itsenäisestä rikossäännöksestä. Säännöksen mukaan tuomittaisiin se, joka 5 luvun 4 §:ssä tarkoitettulla tavalla käyttää viittätoista vuotta nuorempaa henkilöä välikappaleena tahallisen rikoksen tekemisessä, on tuomittava alaikäisen käyttämisestä rikoksen tekemiseen sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Välillinen tekijä olisi lisäksi tekijävastuussa välillisen tekemisen kohteena olevasta rikoksesta (HEluonnos, s. 45).

Esityksen tarkoitus on tältä osin ankaroittaa sellaisten tekojen rangaistuksia, joissa tekijä käyttää rikoksen tekemisessä hyväkseen rikosvastuukärajaa nuorempaa henkilöä. Esitysluonnoksen (s. 19) mukaan säännöksellä vahvistettaisiin välillisen tekemisen oppia selkeyttämällä lainsäädäntöä ja parannettaisiin rikosoikeudellista puuttumista rikosvastuukärajaa nuorempien käyttämiseen rikosten tekemisessä vastuun välttämiseksi. Säännöstä perustellaan myös lasten suojaamisen tavoitteella (HEluonnos, s. 17 ja 52).

Toisin kuin esitysluonnoksessa katsotaan, ehdotettu säännös ei vahvistaisi välillisen tekemisen oppia asiaa koskevaa sääntelyä selkeyttämällä vaan tekisi välillistä tekemistä koskevasta sääntelystä epäjohdonmukaista. Ehdotettu säännös näin pikemmin heikentäisi välillisen tekemisen oppia. Välillistä tekemistä koskevan sääntelyn tarkoituksena on huolehtia siitä, että päätekijän vastuun edellytysten puuttuminen ei koidu häntä hyväksikäyttävän eduksi (HE 44/2002 vp, s. 148/I). Esitysluonnoksessa (s. 45) katsotaan, että ehdotettua säännöksen tarkoittaman välillisen tekijän rikosoikeudellisen vastuun ankaroittamisen perusteena on se vahinko tai vaara, joka liittyy alle 15-vuotiaan saamiseen rikolliseen tekoon. Selvää sinänsä on, että lasten suojaaminen on valtiosääntöoikeudellisestikin hyväksyttävä ja painava rikosoikeudellisen sääntelyn tavoite. Voidaan kuitenkin kysyä, miten välillisen tekemisen oppi ja välillistä tekemistä koskevan sääntelyn välitöntä tekijää suojaava tavoite toteutuu, jos säädetään vain yhtä suojattavaa välitöntä tekijäryhmää koskeva välillisen tekijän vastuuta ankaroittava erilliskriminalisointi. Voidaan hyvin perusteella kysyä, minkä vuoksi ehdotetaan rikosoikeudellista sääntelyä, jossa kohtelee muita välillistä tekemistä koskevan säännöksen suojaamia ryhmiä, esimerkiksi kehitysvammaisia ja psyykkisen poikkeavuustilan vuoksi syyntakeettomia, eri tavoin. Vaikka lasten suojaaminen on

rikosoikeudellisen sääntelyn tavoitteena hyväksyttävä, ehdotettu sääntely johtaisi erityissuojelun kohteena olevia ryhmiä eriarvoisesti kohtelevaksi.

Edellä todetun lisäksi on huomattava, että välillisen tekemisen oppia sovellettaessa teon erityinen moitittavuus voidaan ottaa huomioon rangaistusta päär rikoksesta tuomittaessa. Jos ja kun on erityisiä perusteita sille, että alle 15-vuotiaiden houkuttelu tai pakottaminen tekemään rikollisia tekoja on erityisen moitittavaa, tällainen lisämoitittavuus voidaan ottaa huomioon rangaistuksen mittaamista koskevan rikoslain 6 luvun 4 §:n yleissäännöksen perusteella. Tarvetta esitysluonnoksessa ehdotetulle erilliselle rangaistussäännökselle ei näin näytä olevan, minkä lisäksi ehdotetun säännöksen edellä todettu epä johdonmukaisuus suhteessa välillistä tekemistä koskevan sääntelyn tavoitteisiin perustelee sen, että ehdotettua säännöstä ei säädettäisi.

Erityisen nöyryyttävää teko tapaa koskeva koventamisperuste

Esityksessä ehdotetaan, että rangaistuksen koventamisperusteita koskevaan rikoslain 6 luvun 5 §:n 1 momenttiin lisättäisiin uusi 7 kohta, jonka mukaan rangaistuksen koventamisperusteena olisi henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvan rikoksen tekeminen erityisen nöyryyttävällä tavalla. Esitysluonnoksen (s. 42) mukaan tarkoitus on ankaroittaa erityisesti nuorten keskuudessa yleistyneiden niin sanottua nöyryytysväkivaltaa käsittävien tekojen rangaistuksia. Esitysluonnoksen mukaan nöyryyttämistekoja, jotka tehdään väkivallan yhteydessä, voidaan pitää lähtökohtaisesti vahingollisempina ja moitittavampina.

Selvää sinänsä on, että esimerkiksi väkivallan yhteydessä tehtyjä nöyryyttämistekoja, esimerkiksi sellaisia kuin esitysluonnoksen s. 44 on mainittu, voidaan pitää varsin moitittavina ja niiden ankarampi rikosoikeudellinen kohtelu on lähtökohtaisesti perusteltua. Erillisen asiaa koskevan koventamisperusteen säätämistä ei kuitenkaan voi pitää perusteltuna, koska rikoslain 6 luvun 5 §:n 1 momentissa tarkoitettujen koventamisperusteiden luettelo on perusteltua edellä esitetyn mukaisesti pitää mahdollisimman suppeana. Selvää on, että jos tietty teko on tehty erityisen nöyryyttävällä tavalla, tälle voidaan antaa merkitystä rangaistuksen mittaamisessa rikoslain 6 luvun 4 §:n nojalla. Vastaavasti tekijä voidaan tuomiota esimerkiksi pahoinpitelyrikoksen ohella kunnianloukkauksesta tai yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä yhteiseen rangaistukseen, jos kysymys on myös uhrin nöyryyttämisestä. Erilliselle koventamisperusteelle ei näytä olevan tarvetta eikä perusteita.

Esitysluonnoksen (s. 44–45) perusteluissa esitetään, että jos nöyryyttämisteko täyttää myös ehdotetun koventamisperusteen, sovellettaisiin sitä yleensä kunnianloukkauksen asemasta koventamisperusteen johtaessa ankarampaan rangaistukseen. Lisäksi esitysluonnoksessa todetaan, että koventamisperuste täytyisi yleensä myös tapauksissa, joissa nöyryyttämisteko täyttää törkeän kunnianloukkauksen tunnusmerkistön. Tällaisissa tapauksissa sovellettaisiin esitysluonnoksen mukaan lähtökohtaisesti sitä säännöstä, joka johtaisi ankarampaan rangaistukseen. Tältä osin esityksen perustelut ovat kritiikille alttiit, koska koventamisperusteet liittyvät aina tiettyyn syyksiluettavaan tekoon ja niitä arvioidaan rangaistuksen mittaamista koskevassa harkinnassa sen jälkeen, kun tuomioistuin on tehnyt päätöksen syyksiluettavasta rikoksesta. Rangaistuksen mittaamista koskevassa harkinnassa ei enää tehdä valintaa sen suhteen, soveltuuko tapaukseen mahdollisesti jokin muu tunnusmerkistö eikä tällaista valintaa liioin voi tehdä sillä perusteella, että valitaan vastaajalle ankarampi vaihtoehto. Jos siis tuomioistuin syyksilukee tietylle henkilölle pahoinpitelyrikoksen, rangaistuksen mittaamisesta koskevassa vaiheessa ei toteuteta vertailua

pahoinpitelyrikoksen ja koventamisperusteen tuottaman rangaistuksen sekä pahoinpitelyrikoksen ja kunnianloukkausrikoksen yhteisen rangaistuksen ankaruudesta saati valita vastaajalle ankarampaa rangaistusta.

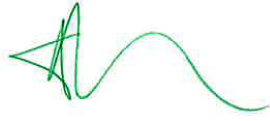
Lopuksi

Esitysluonnoksen sisältämien ehdotukset ovat edellä esitetyn perusteella useilta osin periaatteellisesti varsin ongelmallisia ja ne johtaisivat vallitsevien rikosoikeudellisten oppien kannalta epäjohdonmukaiseen sääntelyyn. Tällä voisi olla vaikutusta siihen, että vakiintuneet soveltamiskäytännöt muuttuisivat epäjohdonmukaisiksi ja ennakoimattomiksi.

Erityisenä huomioon otettavana seikkana esitysluonnoksen sisältämien ehdotusten suhteen tulisi kiinnittää huomiota lapsen oikeuksiin. Kaikki esityksessä ehdotetut lainsäädäntömuutokset liittyvät nuorten rikollisuuteen (HEluonnos, s. 4–7), joskaan kaikilta osin esimerkiksi alle 15-vuotiaiden houkutteleva tai pakottaminen rikosten tekemiseen ei luonnollisesti välttämättä ole nuorten toteuttamaa. Tältä osin olisi kuitenkin kiinnitettävä huomiota siihen, että erityisenä lainvalmistelussa huomioon otettavana kysymyksenä tulisi kiinnittää huomiota rikosoikeudellisen sääntelyn vaikutuksiin suhteessa lapsiin ja nuoriin. Lapsen oikeuksien yleissopimuksen (SopS 60/1991) 3 artiklan mukaan kaikessa lainsäädäntöelinten lapsia koskevissa toimissa on otettava huomioon lapsen etu. Lapsen edun toteutumisen varmistamisen tulisi lapsiin vaikuttavissa rikosoikeudellisissa lainsäädäntöhankkeissa olla ensisijaisena huomion kohteena, koska lasten fyysinen ja psyykinen kehitys on aikuisista poikkeavaa, minkä lisäksi lapsilla on erilaisia kasvatuksellisia ja koulutuksellisia tarpeita kuin aikuisilla. Tämä muun ohessa merkitsee, että esimerkiksi rikosoikeudellisen järjestelmän rankaisullisille tavoitteille ei voi antaa lapsiin kohdistuvan lainsäädännön suhteen yhtä suurta merkitystä (Lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti no. 10 (2007) (CRC/C/GC/10, 25 April 2007), 10 kohta. Lisäksi lainvalmistelussa olisi otettava huomioon, että jos ehdotettu kriminalisointi kohdistuisi ennen muuta alaikäisiin, tälle seikalle on annettava merkitystä ehdotetun kriminalisoinnin hyväksyttävyyttä ja oikeasuhtaisuutta arvioitaessa (PeVL 48/2017 vp, s. 8). Jos lähinnä alaikäisiin kohdistuvalle sääntelylle on esitettävissä erityisiä perusteita, perusteiden tulisi olla erityisen painavia ja sääntelyn olisi muutenkin täytettävä ehdotetun välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden vaatimukset (ks. näistä edellytyksistä toisenlaisessa sääntely-yhteydessä PeVL 13/2021 vp, 15 kohta.

Vaikuttaa siltä, että esitysluonnoksessa ei ole otettu huomioon edellä mainittuja muun ohessa lapsen oikeuksien yleissopimuksesta johtuvia lapsen rikosoikeudellista erityiskohtelua koskevia edellytyksiä. Esitysluonnoksessa on omaksuttu varsin ankara rikosoikeudellinen näkökulma tekoihin, jotka useimmiten ovat alle 18-vuotiaiden tekemiä. Vaikka esimerkiksi nöyryyttäminen toteutetun väkivallan yhteydessä on tekona erityisen moitittava ja näin asia, johon tulee tarvittaessa puuttua myös rikosoikeudellisin keinoin, rikosoikeudellisen sääntelyn ankaroitamista tavalla, joka kohdistuu ennen muuta lapsiin ja nuoriin, ei voi pitää perusteltuna eikä ensisijaisena tapana puuttua tiettyihin havaittuihin ongelmiin. Ensisijaisesti tulisi toteuttaa laaja-alaisia rikosentorjuntaan liittyviä toimenpiteitä.

Espoossa 1.9.2024

A handwritten signature in green ink, consisting of a stylized initial 'A' followed by a wavy line.

Sakari Melander
rikosoikeuden professori